

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ УКРАЇНСЬКОЇ Й ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ ТА
ЖУРНАЛІСТИКИ
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ І СЛОВ'ЯНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ ТА
ЖУРНАЛІСТИКИ

ЕРГОНІМИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ГАЛУЗІ
ХЕРСОНЩИНИ

Кваліфікаційна робота
на здобуття ступеня вищої освіти «магістр»

Виконала: студентка II курсу 201 М групи
Спеціальності 035.01 Філологія (українська мова
та література)

Освітньо-професійної програми «Філологія
(українська мова та література)» другого
(магістерського) рівня вищої освіти

Семенчук Олександра Олександрівна

Керівник: кандидатка філологічних наук,
доцентка Мартос С. А.

Рецензент: кандидатка філологічних наук,
доцентка, заступниця директора з навчально-
методичної роботи Херсонського інституту
ПрАТ

«ВНЗ «МАУП» Митрофанова О. Г.

Херсон – 2021

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕРГОНІМІЇ.....	7
1.1. Ергоніми в системі власних назв	7
1.2. Сучасні вітчизняні дослідження ергонімії.....	11
РОЗДІЛ 2. СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНИЙ АНАЛІЗ ЕРГОНІМІВ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ	18
2.1. Монокомпонентні ергоніми.....	18
2.1.1. Відонімні найменування	18
2.1.2. Відапелятивні найменування	24
2.1.3. Складні й складноскорочені номінації.....	28
2.2. Полікомпонентні ергоніми	33
ВИСНОВКИ	40
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	404

ВСТУП

Актуальність теми. Сучасна вітчизняна ономастика відзначається значною кількістю вагомих досліджень, у яких висвітлена специфіка різних видів онімів, зокрема антропонімів, топонімів, гідронімів, космонімів, міфонімів тощо (В. Горпинич [12], І. Желєзняк [16], Ю. Карпенко [19], В. Лучик [23], Л. Масенко [27; 28], В. Німчук [31], А. Поповський [34], П. Чучка [40] та ін.). Ергонімія як галузь ономастичних досліджень дедалі більше зацікавлює вчених, оскільки з кінця ХХ століття спостерігаємо виникнення великої кількості різноманітних організацій, підприємств, фірм, установ, що спричинено розвитком економічних відносин в Україні. На творення ергонімів разом із лінгвістичними чинниками впливають екстралінгвістичні, зокрема історичні, політичні, соціально-економічні, ідеологічні чинники.

XXI століття в українському мовознавстві відзначилося великою кількістю різноманітних праць, у яких розглядаються питання ергонімічного багатства міст України, зокрема Н. Кутуза (Одеса) [21], О. Мельник (Вінниця) [30], А. Титаренко (Кривий Ріг) [36], О. Хрушкова (Дніпро) [38], М. Цілина (Київ) [39] та ін.

Ергонімія Херсонської області потрапила в поле зору С. Мартос [24; 25; 26], однак ергоніми сільськогосподарської сфери Херсонської області ще не були об'єктом лінгвістичних досліджень. Номінація ергооб'єктів сільського господарства потребує всебічного вивчення, що дасть змогу визначити місце ергонімії досліджуваної галузі в загальноукраїнському контексті, а також уможливить активізувати порівняльний аспект дослідження онімів.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Кваліфікаційна робота виконана в рамках теми «Закономірності розвитку української мови і практики мовної діяльності» кафедри

української і слов'янської філології та журналістики Херсонського державного університету, узгоджена з планами Лінгвістичного освітньо-наукового центру ХДУ (керівник – С. Климович) та наукового об'єднання студентів «Соціолінгвістичний аспект дослідження мови» (керівник – С. Мартос).

Метою кваліфікаційної роботи є здійснення структурно-семантичного аналізу ергонімів сільськогосподарської галузі Херсонської області.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких **завдань**:

- окреслити термінологічний апарат ергономіки;
- проаналізувати сучасні вітчизняні дослідження ергономії;
- зафіксувати й систематизувати ергоніми сільськогосподарської галузі Херсонщини;
- здійснити структурно-семантичний аналіз монокомпонентних і полікомпонентних ергонімів;
- виявити особливості відонімних і відапелятивних найменувань ергооб'єктів;
- охарактеризувати складні й складноскорочені номінації.

Об'єктом дослідження є оніми сучасної української мови.

Предмет дослідження – назви ділових об'єднань людей сільськогосподарської сфери.

Методи дослідження. Використані вихідні прийоми методів аналізу лінгвістичного матеріалу (індукція, дедукція, аналіз, синтез). Для виявлення, систематизації та класифікації ергонімів застосовано методи лінгвістичного спостереження та дескриптивний метод. Описовий метод та метод синхронного аналізу дав змогу здійснити інвентаризацію ергонімів сільського господарства Херсонської області на сучасному етапі.

Джерельною базою кваліфікаційної роботи став сайт «Бізнес-гід» (<https://business-guide.com.ua>) – провідний бізнес-каталог підприємств та організацій України. Вибірку здійснювали протягом лютого-травня 2021 року. Для аналізу у кваліфікаційній роботі використано понад 800 одиниць.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що вперше в українській лінгвістиці зроблено спробу дослідити, витлумачити й описати найменування ергооб'єктів сільського господарства Херсонської області.

Практичне значення одержаних результатів. Матеріали кваліфікаційної роботи знайдуть застосування у викладанні освітніх компонент «Сучасна українська літературна мова», «Лінгвістичний аналіз тексту», «Стилістика української мови», «Соціолінгвістика», «Урбанолінгвістичні студії» тощо. Результати дослідження стануть у нагоді під час написання навчальних підручників і посібників, монографій, наукових статей з ономастики. Зафіксований матеріал може знадобитися для укладання реєстрів і каталогів об'єктів господарювання приватної чи державної власності.

Апробація результатів роботи. Кваліфікаційна робота обговорена на засіданні кафедри української і слов'янської філології та журналістики Херсонського державного університету. Апробація результатів дослідження відбулася на таких всеукраїнських та міжнародних конференціях:

- Всеукраїнській науково-практичній конференції студентів та молодих учених «Загальна та прикладна лінгвістика у колі антропоцентричних наук» (Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського, 26 березня 2021 р.);
- VII Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Тенденції розвитку філологічної освіти в контексті інтеграції у

європейський простір» (Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського, 15-16 квітня 2021 р.);

- XI Міжнародній науково-практичній конференції «Розвиток сучасної освіти і науки: результати, проблеми, перспективи. Діалог у розвитку наук та освіти. Генеза та цінність досліджень у сфері суспільних відносин» (Херсонський факультет Одеського державного університету внутрішніх справ, 12 листопада 2021 р.).

Публікації.

Семенчук О. О. Антропоніми в найменуваннях ергооб'єктів. *Магістерські студії*. Альманах. Вип. 21. 2021. Херсон. ХДУ, 2021. Подана до друку.

Мартос С. А., Семенчук О. О. Назви ергооб'єктів сільського господарства Херсонщини. Збірник матеріалів конференції «Розвиток сучасної освіти і науки: результати, проблеми, перспективи. Діалог у розвитку наук та освіти. Генеза та цінність досліджень у сфері суспільних відносин». Подана до друку.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕРГОНІМІЇ

1.1. Ергоніми в системі власних назв

Ономастичний простір становить собою єдність різноманітних за своїми особливостями власних назв, що індивідуалізують сегменти довкілля й утворюють відповідні ономастичні поля. Серед розмаїття власних назв на особливу увагу заслуговує ергонімна лексика, до якої належать назви підприємств, закладів, спільнот, об'єднань, спілок тощо.

Термін ергонім закріплений Н. Подольською для позначення найменування ділового об'єднання людей. Відома ономастка визначає ергоніми як «власні назви ділового об'єднання людей, у тому числі спілки, організації, установи, корпорації, підприємства, спільноти, закладу, гуртка» [32, с. 151]. Схоже трактування подають Д. Ганич та І. Олійник у «Словнику лінгвістичних термінів», визначаючи ергонім як «власне ім'я ділового об'єднання людей, у тому числі спілки, організації, установи, підприємства, товариства, закладу» [9, с. 77].

До основних характеристик ергонімів А. Титаренко зараховує:

- 1) номінацію важливих ділових об'єднань, установ, організацій, спілок, товариств, які надають різноманітні послуги в межах того чи того міста; семантичну умотивованість назви, яка повинна відбивати сутність послуги, що надається людям, вказувати на провідний різновид виробничо-професійної діяльності;
- 2) функціонування у сфері економічно-виробничої й торговельної діяльності міста та його мешканців;
- 3) здатність створювати в уявленні мешканців і гостей міста асоціативні зв'язки завдяки формуванню додаткових семантичних відтінків;
- 4) абстрактність, оскільки ергоніми – це штучно створені

урбанонімні одиниці [36, с.9-10].

Ергоніми належать до ономастичного простору, але становлять особливий клас онімів, мовна специфіка яких спричиняє наявність різних позицій дослідників щодо визначення їх лінгвістичної природи.

Розглянувши різні погляди вчених щодо лінгвістичної природи ергонімів як онімів, Н. Кутуза схарактеризувала ознаки власних назв, які притаманні їм ергонімам: «співвіднесення з одиничним денотатом, диференціація однакових речей, поступова втрата етимологічного значення, особливості акту найменування, специфіка написання, значеннєва актуалізація в мовленні, віддзеркалення у свідомості як уявлень, а не понять на відміну від загальних назв» [21].

Опрацювання літератури з ономастики дозволило М. Цілінко окреслити проблему встановлення системних зв'язків між антропонімами й ергонімами та здійснити порівняльний аналіз антропонімії й ергонімії, у результаті якого з'ясовано, що:

- семантика цих ономастичних класів чітко не визначається з огляду на різні підходи і тлумачень лінгвістів;
- в лексико-семантичній системі досліджених власних найменувань виявляються діалектично взаємозалежні явища (моносемія – полісемія; розвиток омонімії; метафоризація і под.);
- кожна мовна одиниця антропонімії і ергонімії наділена цінністю та значущістю;
- аналізовані власні назви несуть три типи інформації – мовленнєву, мовну та енциклопедичну;
- відсутні обмеження в процесі номінації відантропонімних ділових об'єднань і обмеження можливостей самонайменування в ході утворення власних найменувань людей;
- обидва ономастичних класи називають всіх членів колективу людей і всі види об'єднань без винятків;

- антропонімів і ергоніми – це вторинні і штучні найменування;
- мотивація власних найменувань – екстралінгвістичне явище [39].

Спільними рисами ергонімів і товарних знаків як найближчих класів онімів є: «номінаційні процеси, семантична вмотивованість, відсутність безпосереднього зв'язку з поняттям, атрактивність та сугестивність, функціонування у сфері виробництва й торгівлі та виникнення через економічну необхідність під впливом екстралінгвальних факторів» [21]. Лінгвістичну самостійність ергонімів як ономастичних одиниць увиразнює той факт, що словесні товарні знаки позначають серійну продукцію, а не одиничний об'єкт.

У сучасній вітчизняній ономастиці досі прослідковується термінологічна неусталеність щодо позначення ділових об'єднань людей. Поруч з терміном ергонім уживають ергоурбонім, мікротопонім, парагогонім, ктематонім, коопонім, фірмонім, ойкодомонім, урбонім тощо.

У монографії «Сучасна українська ергонімія» О. Белей констатує термінологічно-поняттєву плутанину в ергоніміці і висновкує, що є «конче потрібним систематизувати й стратифікувати український ергонімний простір» [2, с. 5]. Визначаючи місце ергоніма у понятійно-термінологічному апараті сучасної ономастики, Ю. Позніхіренко підкреслює, що на сучасному етапі є необхідність в уточненні терміна ергонім, у визначенні основних розрядів ергонімної лексики, і позначення цих розрядів поняттями, які б органічно входили в існуючу в ономастиці терміносистему [33, с. 276].

На доцільність використання терміна ергонім указує С. Шестакова, оскільки він «дозволяє об'єднати в межах класу такі групи слів: назви різноманітних підприємств, назви закладів споживчої сфери, назви підприємств сфери послуг, назви акціонерних товариств тощо» [41, с.9].

Н. Кутуза на перевагу вживання терміна ергонім наводить кілька аргументів: за структурою термін відповідає «наявним онімним кліше, а за сутністю – відбиває риси, що покликані віддзеркалювати особливості номінованого об'єкта» [21, с.6]; етимологія терміна «(гр. εργάζομαι «працювати, трудитися, створювати, творити» й ἔργον – «справа, діяльність, обов'язок») тісно пов'язана з його сучасними тлумаченнями» [21, с.6].

У «Словнику української ономастичної термінології» (2012) запропоновано таке визначення терміна ергонім: «ергонім (від гр. ergon – «праця, діяльність» + онім ...) – власна назва певного об'єднання людей: організації, партії, установи, закладу тощо, зокрема магазину, перукарні, ресторану та ін.» [5, с. 85]. Зауважимо, що введення у дефініцію сполучення слів «певне об'єднання людей» дає змогу трактувати термін ергонім якнайширше, що є актуальним для сучасних вітчизняних ономастичних досліджень. На це звертає увагу М. Торчинський у монографії «Структура онімного простору української мови»: «Релігійні об'єднання, навчальні заклади – від дитсадків до університетів – тощо не можна кваліфікувати як ділові, тому слід визначати ергоніми як назви будь-яких об'єднань людей» [37, с. 272].

З метою усунення термінологічної амбівалентності Ю. Дідур здійснила вдалу спробу розмежування терміна ергонім та інших, які повністю або частково дублюють його значення [13]. Завдання публікації полягало у здійсненні аналізу еволюції терміна «ергонім», усуненні термінологічних розбіжностей, у запропонуванні уточнення до створення і функціонування ергонімної термінології.

Під час проведення нашого дослідження, услід за Ю. Дідур [13, с. 94], будемо послуговуватися такими базовими термінами:

- ергонім – штучна власна назва об'єднання людей з певною метою;

- ергоніміка – розділ ономастики, який вивчає власні назви об'єднань людей;
- ергонімія – сукупність ергонімів;
- ергонімний – який має відношення до ергонімів;
- ергонімікон – репертуар власних назв на позначення об'єднань людей певного етносу, періоду.

1.2. Сучасні вітчизняні дослідження ергонімії

В українському мовознавстві XXI століття відзначилося своєрідним «ергонімним бумом», у наукових працях різних рівнів – від розвідок до дисертацій – висвітлені різноманітні аспекти формування, творення, функціонування, структурування тощо ергонімів. Охарактеризуємо лише окремі дисертаційні праці визначеної проблематики, а також окреслимо коло досліджень ергонімів Херсонської області.

Вивчення кількісного складу та якісних особливостей власних назв комерційно-виробничих підприємств Закарпатської області України – мета дисертаційної роботи О. Белея (2000). На багатому фактичному матеріалі – більше 7 тис. власних назв – автор розглядає проблеми термінологічно-поняттєвої нормалізації української ергоніміки; оцінює статус української ергонімії в національній онімійній системі; вивчає варіанти, джерельну базу та основні способи назвотворення ергонімів Закарпаття; окреслює вплив індивідуальних та соціальних чинників на творення та функціонування сучасних власних назв підприємств Закарпаття [2].

Значну увагу приділяє О. Белей вивченню мовного законодавства та питань правописної нормалізації у сфері сучасної ергонімії Закарпаття, а також пропонує способи підвищення рівня культури українського ергоніма.

Твердження автора, що «українська законодавча, виконавча та судова гілки влади зобов'язані виробити однозначні законодавчі норми та чіткі механізми їх реалізації, що врегульовували б творення та функціонування сучасних українських фірмонімів у рамках системи української мови» [2, с.9] залишається актуальним і сьогодні.

Н. Кутуза (2003) предметом дослідження обрала ергоніми м. Одеси, їх структурно-семантичну, психолінгвістичну й функціональну специфіку. Дослідниця стверджує, що ергоніми – особливий клас власних імен, однією зі специфічних рис якого є унікальність творення, де мовним матеріалом можуть служити різноманітні типи онімів (відантропонімний, відтопонімний, відкосмонімний, відтеонімний), загальні назви (відапелятивний вид), аббревіатури і цифри (комбінований вид) [21, с. 16].

За спостереженнями авторки, ергоніми творяться шляхом онімізації, трансонімізації і аббревіації, що представлено однокомпонентними, двокомпонентними і багатоконпонентними конструкціями як традиційних моделей, так і у вигляді інноваційних утворень [21, с. 16].

Визначаючи ступінь вмотивованості ергонімів, Н. Кутуза констатує, що внутрішня вмотивованість зумовила їх класифікацію на нейтральні і конотовані, де нейтральним притаманні ознаки, які безпосередньо вказують на характер підприємства, вид продукції, власника. Конотованим же властива багатозначність і великий обсяг семантичної інформації [21]. На думку дослідниці, в основу ергонімів як конотативно маркованих елементів ономастичної системи покладені асоціативні зв'язки, які містять натяк на специфіку підприємства, якість, вид, розміри продукції, результат від використання продукції, архітектурні особливості, місцезнаходження, ознаки елітності, престижності тощо [21].

Дослідження Н. Кузузи виявило, що ергонімна конотація має три ступеня інтенсивності, які залежать від синтезу лінгвальних і екстралінгвальних факторів, від властивостей ергонічного інтенсифікатора. Аналіз конотативних конструктів показав, що конотативні ознаки в основному актуалізуються на морфологічному, фонетико-графічному, фонетичному рівнях. Як стверджує дослідниця, «найчастіше реалізація конотації відбувається на лексико-семантичному рівні» [21, с. 17].

Об'єктом дослідження М. Цілінко (2006) стали власні назви ділових об'єднань людей м. Києва [39]. Авторка у дисертаційній роботі з'ясувала структурно-семантичні особливості та функціональні аспекти сучасних ергонімів столиці України. На матеріалі близько 5000 ергонімів м. Києва визначила способи творення і семантичні особливості назв організацій, установ, фірм, закладів, пов'язаних зі сферою послуг.

У дослідженні виділяються структурно-семантичні типи відантропонімних найменувань ділових об'єднань людей, утворених від імен, прізвищ, патронімів, псевдонімів. Особливості словотворення ергонімів, сформованих на базі топонімів, основні групи топонімної лексики виділяє М. Цілінко в першому розділі дисертації [39].

Дисертантка у другому розділі детально аналізує найменування ділових об'єднань людей сфери послуг, які поділяє на назви сфери невиробничих (найменування закладів науки, освіти, культури, мистецтва, лікувальних установ) і виробничих послуг (назви торговельних закладів, закладів громадського харчування, побутових та приватних послуг).

У кожному розряді ергонімної лексики побудовані основні структурно-семантичні моделі та показано особливості їх значення і функціонування: 1) власні назви, що позначають київські назви аптек, – це багатокomпонентні ергоніми, утворені за допомогою

номенклатурного терміна і порядкового номера; 2) найменування бібліотек столиці України – складові відантропонімні назви; 3) еволюція найменувань театрів зводиться до компресії інформації; 4) велика кількість емпоронімів (назв магазинів), а також назв перукарень, салонів мод і кафе м. Києва утворено на базі жіночих імен; 5) власні назви навчальних і наукових закладів мають різні складники: переважно двокомпонентними є назви коледжів і технікумів; ініціальними абрєвіатурами оформляються назви дошкільних установ і шкіл, багатослівними є найменування вищих навчальних закладів та наукових установ; 6) вибір номінативних стратегій у процесі утворення назв закладів сфери бухгалтерських і консалтингових послуг обумовлений індивідуальними особливостями номінатора, маркетинговими завданнями, орієнтацією на ту чи ту номінативну систему [39].

М. Цілінко висновкує, що «ергонімія м. Києва – розгалужена система власних назв, яка містить у собі різні структурні варіації семантичних типів найменувань, зумовлені функціональним призначенням ділових об'єднань людей» [39, с. 17]. Слушно зазначає авторка, що ця ономастична група назв (ергоніми) перебуває в процесі кількісного поповнення та якісних перетворень [39, с. 17].

Аналізуючи лексико-семантичні, структурно-дериваційні і функціонально-прагматичні особливості найменувань внутрішньоміських об'єктів Кривого Рогу, А. Титаренко (2015) долучає до характеристики й ергоніми. За спостереженням дослідниці, «в урбанонімному просторі Кривого Рогу як великого індустріального центру гірничодобувної, залізорудної та металургійної промисловості України вирізняють ергоніми (63,8 %) - власні назви ділового об'єднання людей. З-поміж ергонімів диференційовано найменування промислово-виробничих й адміністративно-побутових установ

(фірмоніми 21,6 %) та найменування торговельно-комерційних закладів (шопоніми 42,2 %)» [36, с. 18].

Проаналізувавши фактичний матеріал, авторка стверджує, що «найменування торговельно-комерційних установ посідають важливе місце в урбанонімному просторі Кривого Рогу. У кількісному плані вони представляють досить солідну лексико-семантичну групу, вирізняються як планом вираження, так і планом змісту» [36, с. 13].

А. Титаренко зазначає, що шопоніми здебільшого акцентують увагу споживачів на тому товарі, «який пропонує суб'єкт продажу: у такому разі їхня семантика є прозорою. Складнішим постає декодування шопонімів, що є найменуваннями провідних брендів та торговельних марок, відтворених в англійському правописному варіанті» [36, с. 14].

Ергоніми Херсонщини постали об'єктом наукових розвідок С. Мартос, зокрема емпороніми м. Херсона [26], ергоніми спортивної галузі Херсонської області [25], ергоніми благодійної сфери Херсонщини [24].

Аналізуючи структуру й семантику емпоронімів (торговельних закладів) м. Херсона, С. Мартос характеризує їх за структурою, джерельною базою та мотивацією. Авторка справедливо зазначає, що «ергоніми репрезентують естетичні смаки та мовні ідеали соціуму, моду, національні й культурні традиції, ціннісні орієнтири та пріоритети» [26, с.102].

Характеристиці ергонімів сфери спорту Херсонщині, їх складу, лексико-семантичним та структурним особливостям присвячена ще одна розвідка дослідниці [25]. С. Мартос зазначає, що структура ергонімів сфери спорту представлена однослівними (простими і складними) та багатослівними одиницями; досить поширена аналітична деривація; семантична деривація відбувається у межах трансонімізації та онімізації. Авторка спостерігає вплив російської мови на процеси номінації

ергонімів Херсонської області, які спричиняють мовні девіації [25, с. 37].

Актуальність публікації «Ергоніми благодійної сфери Херсонщини» зумовлена «недостатнім дослідженням найменувань ділових об'єднань людей різних ареалів України, адже регіональний підхід до вивчення української ергонімії дозволить створити її цілісну систему з урахуванням особливостей називання об'єктів» [24, с. 85]. У статті проаналізовані найменування організацій, фондів, товариств благодійної сфери, зареєстрованих на Херсонщині, визначені функції ергонімів, виділені й охарактеризовані їх принципи номінації, здійснений структурний аналіз ергонайменувань [24, с. 86].

Під керівництвом С. Мартос на кафедрі української, слов'янської філології на журналістики Херсонського державного університету діє наукове об'єднання студентів «Соціолінгвістичний аспект дослідження мови». Одним із напрямів наукових досліджень здобувачів вищої освіти є лінгвістичні портрети населених пунктів та ергоніми Херсонської області загалом. Протягом останніх років здійснена низка досліджень ергонімії Херсонщини, а саме:

кваліфікаційні роботи – «Номінування торговельних закладів м. Херсона» (О. Альтгауз); «Соціально-географічні урбаноніми Херсона» (А. Вініченко); «Урбанонімія м. Каховки» (В. Драган);

курсів роботи – «Найменування освітніх організацій Херсонщини» (Т. Домбровська); «Ергоніми туристичної сфери Херсонщини» (О. Савчук);

публікації – «Відапелятивні емпороніми м. Херсона», «Відонімні найменування торговельних закладів Херсона» (О. Альтгауз); «Лексико-семантичний аналіз соціально-географічних урбанонімів Херсона», «Антропоніми як структурні складники соціально-географічних урбанонімів Херсона» (А. Вініченко); «Структура унтер-школонімів

Херсонщини» (Т. Домбровська); «Ергоніми туристичної сфери Херсонської області», «Найменування баз відпочинку Херсонщини» (О. Савчук); «Школоніми Каховки» (В. Драган).

Перспективою наукових пошуків є системне дослідження «сучасної ергонімії Херсонської області, що дозволить створити її цілісну систему з урахуванням особливостей називання об'єктів» [24, с. 88].

РОЗДІЛ 2

СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНИЙ АНАЛІЗ ЕРГОНІМІВ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

За структурою ергоніми сільськогосподарської галузі Херсонщини поділяємо на монокомпонентні (однокомпонентні, одночленні) і полікомпонентні (багатокомпонентні, багаточленні). Аналізуючи зафіксовані одиниці, враховуємо їх семантику, а також звертаємо увагу на ступінь умотивованості найменування.

2.1. Монокомпонентні ергоніми

Серед однокомпонентних назв ділових об'єднань людей аргпромисловості Херсонської області вичленовуємо за джерельною базою відонімні (походять від власних назв) і відапелятивні (походять від загальних назв). Окремо аналізуємо складні й складноскорочені номінації, вважаючи їх монокомпонентними ергонімами.

2.1.1. Відонімні найменування

У системі власних назв між одиницями різних мікрогруп розповсюджено явище внутрішніх взаємопереходів. Це своєрідний спосіб утворення нових онімних найменувань, який називається трансонімізацією. Як зазначає С. Мартос, трансонімізація – це різновид «семантичної деривації, що засвідчує перехід з одного розряду власних назв до іншого» [24, с.87]. Трансонімізація супроводжується частковим переосмисленням лексичного значення вихідного оніма, що відбувається завдяки асоціативним зв'язкам з ергооб'єктом та екстралінгвальною інформацією про нього [22, с.9].

Спільною рисою української ономастики є використання антропонімів, зокрема імен і прізвищ власників при утворенні ергонімів.

Ця тенденція відзначається багатьма дослідниками сучасної ергонімії та «репрезентує поновлення типу номінації, характерного для початку ХХ ст., що засвідчував репутацію підприємства, гарантію високої якості товару / послуги» [22, с.14]. О. Белей констатує, що ергоніми «відомісного походження найчастіше творяться на базі антропонімів як офіційних, так і народнорозмовних та емоційно-оцінних варіантів» [2, с.5].

У групі ергонімів сільськогосподарської галузі Херсонщини, в основі яких – особові імена людей, переважають найменування офіційних жіночих імен слов'янського походження, наприклад: «АГАТА», «АДРІАНА», «АЛІНА», «АННА», «ВІКТОРІЯ», «ГАЛИНА», «ГЛОРІЯ», «ДАРИНА», «ЛАРИСА», «ЛІДІЯ», «МАРИНА», «МАРІЯ», «НАДІЯ», «ОКСАНА», «ОЛЕНА», «СВІТЛАНА», «ТЕТЯНА», «ЮЛІЯ». Чоловічі імена як назви агропромислових організацій трапляються значно рідше: «АРТЕМ», «БОГДАН», «ВОЛОДИМИР», «МИКОЛА», «РУСЛАН». На нашу думку, перевага жіночих імен зумовлена естетичною функцією особового імені, адже на ергонім переноситься асоціативне порівняння з жіночою красою, неповторністю, материнством, затишком тощо.

Інші дослідники українського ергонімікому теж вказують на перевагу жіночих імен порівняно з чоловічими [22; 26; 39]. Констатує зростання репертуару луганських ергонімів, утворених від жіночих імен, Н. Лесовець. Вона зауважує, що такі назви не містять відомостей про об'єкт продажу або послуги, але, з іншого боку, вони «зумовлюють позитивні асоціації, на відміну від незрозумілих назв на зразок „Ліб” (утворено від імені, по батькові та прізвища власниці – Людмили Іванівни Бондаренко)» [22, с.14].

Досить часто і чоловічі, і жіночі імена використовуються як назви підприємств у неофіційній формі, зокрема й у зменшено-пестливій,

наприклад, «АЛЕКС», «АЛЕКСІ», «АЛЕНКА», «ВАСИЛЬОК», «ВІКА», «ВІТА», «ВЛАДА», «ДАША», «ЛЕНА», «ЛЮБАВА», «МІША», «НАТАЛКА», «РОМА».

Як показав зафіксований матеріал, чоловічі й жіночі імена неслов'янського походження функціують як ергоніми виключно в повній офіційній формі, наприклад: «АДЕЛАЇДА», «АІДА», «АЛЬВІНА», «АРГЕН», «ДАЯНА», «ДІЛАН», «ДІОДОР», «ІОЛАНА», «ЛЕЙЛА», «ЛОЛІТА», «НАЇНА», «НІКОЛАС», «ОСАРІ».

Підприємницькі структури завжди перебувають у чийсь власності, тому вказівка на власника набуває неабиякого значення для номінації ергонімів. Використання прізвища засновника як найменування його фірми, організації, підприємства тощо – це універсальна модель творення ергонімів будь-якої сфери і спеціалізації. Зафіксовані ергоніми сільськогосподарської галузі Херсонщини повністю підтверджують це, наприклад: «АРОНОВ», «БАБИЧ», «БАРНАШІ», «БЕЗРУЧКО», «ВАЩЕНКО», «ВСТРОВ», «ВОБЛІКОВ», «ГОРДІЄНКО», «ДЕМЧУК», «СРЕМКО», «ЗЮЗЬ», «ІЛЬЧЕНКО», «КАРЛЕНКО», «КУЦЕНКО», «ЛОЙКО», «ЛЯЩЕНКО», «МАРКОБОК», «МАТВІЄНКО», «ПАСТЕРЧУК», «ПЕТРОВСЬКИЙ», «СОЦЕНКО», «СТОРОЖЕНКО», «ТОВКУС», «ТОХЛУ», «ФІЛЕНКО», «ХАЛІМОН», «ЯКОВЕНКО». Звернемо увагу на те, що переважно прізвища використовуються у формі називного відмінка, але трапляється форма і родового відмінка, у нашому матеріалі виявлено два таких приклади: «КОМАРНИЦЬКОГО», «ЛИСИЦЬКОГО».

Базою для творення ергооб'єктів сільськогосподарської сфери Херсонської області слугують різні види топонімів, а саме: астіоніми, хороніми, ойконіми, гідроніми.

Як ергоніми сільського господарства Херсонщини слугують астіоніми (назви міст), які йменують переважно закордонні міста

(«АТЛАНТА», «АФІНИ», «БЕРЕКЕТ», «САМАРА», «ШУМЕН»), назв міст України в аналізованому матеріалі виявлено лише дві одиниці («СЛАВУТА», «СЛАВУТИЧ»).

Хороніми (назви будь-яких територій) використовуються для найменування ергооб'єктів сільськогосподарської галузі Херсонської області, тут функціують як сучасні географічні об'єкти, так і історичні, наприклад: «АРАТТА» (перша вірменська історична держава), «БАВАРІЯ», «ВОЛИНЬ», «ГЛЕЯ» (назва частини Скіфії за гирлом Дніпра), «ІСАН» (регіон Тайланда), «КУБАНЬ», «ОЛЬВІЯ» (антична грецька колонія), «ПРИАЗОВ'Я», «РУСЬ», «СКІФІЯ» (давній регіон Євразії), «СЛАВІЯ» (один із трьох центрів Русі), «ТАВРИДА» (історична назва Кримського півострова), «ТАВРІЯ», «УКРАЇНА».

Серед ойконімів (назв населених місць), які використовуються як ергоніми сільського господарства Херсонщини, виділяємо ойконіми Херсонської області («БОРОЗЕНСЬКЕ», «КОПАНІ», «ЛЮБИМОВКА», «ПРИДНІПРОВСЬКЕ», «САДОВЕ», «СОНЯЧНЕ», «СТЕПОВЕ», «ЧИСТОПІЛЛЯ», «ЧОНГАР») та ойконіми інших областей України («АНАТОЛІВСЬКЕ», «БЕДЕВЛЯ», «ВІЛЬНИЦЯ», «ПАВЛІВСЬКЕ», «ПРИБЕРЕЖНЕ», «РАДУЖНЕ», «РУБАНІВСЬКЕ»). Умовно відносимо до цієї підгрупи одиницю «АСВА» (селище в Естонії).

Від антропонімів і топонімів утворюються відносні і присвійні прикметники, які слугують найменуваннями ділових об'єднань людей сільськогосподарської галузі Херсонської області, наприклад: «АЛЬОШИНО» (російське ім'я), «БІЛОЗЕРСЬКЕ» (населений пункт Білозерка), «БУРГУНСЬКЕ» (населений пункт Бургунка), «ВИСОКОПІЛЬСЬКЕ» (населений пункт Високопілля), «ІВАНІВСЬКЕ» (населений пункт Іванівка), «КАЛІНІВСЬКЕ» (населений пункт Калинівка), «КЛЯРОВЕ» (прізвище Кляра), «ЛЮБИМІВСЬКЕ» (населений пункт Любимівка), «МАРКЕСВО» (селище в Чаплинському

районі *Маркесв*), «*МИХАЙЛОВО*» (ім'я Михайло), «*НОВОГРИГОРІВСЬКЕ*» (населений пункт Новогригорівка), «*НОВОКАХОВСЬКЕ*» (населений пункт Нова Каховка), «*ОЛЬГІВСЬКЕ*» (населений пункт Ольгівка), «*ПОКРОВСЬКЕ*» (скорочення від населеного пункту Посад-Покровське), «*СЕРЕЖИНО*» (ім'я Сергій), «*СКАДОВСЬКЕ*» (населений пункт Скадовськ), «*ТОКАРІВСЬКЕ*» (населений пункт Токарівка), «*ФЕДОРІВСЬКЕ*» (населений пункт Федорівка), «*ФЕДОРОВО*» (ім'я Федір), «*ЦЮРУПІНСЬКЕ*» (населений пункт Цюрупинськ), «*ЧОРНОБАЇВСЬКЕ*» (населений пункт Чернобаївка).

Серед гідронімів (назв водних об'єктів), які використовуються як найменування ділових об'єднань людей агропромислової сфери Херсонської області, виділяємо:

1) потамоніми (назви річок), наприклад, «*ДНІПРО*», «*ИНГУЛЕЦЬ*», «*РОСЬ*», «*БЕРЕЛЬОХ*», «*ВІЛЯ*», «*ЄНІСЕЙ*», «*ЗААЛЕ*».

2) лімноніми (назви озер), наприклад, «*БАЙКАЛ*», «*СИВАШ*».

У ергонімах сільськогосподарської галузі Херсонщини наявні лексичні одиниці, що називають астрономічні об'єкти, зони космічного простору, у ономастиці їх називають астроніми і космоніми, наприклад: «*АЛЬТАЇР*» (найяскравіша зірка в сузір'ї Орла), «*АМАЛЬТЕЯ*» (супутник Юпітера), «*ВЕНЕРА*» (планета Сонячної системи), «*ВОДОЛІЙ*» (велике зодіакальне сузір'я), «*ЗОДІАК*» (сукупність розміщених уздовж екліптики 12 сузір'їв, через які пролягає річний шлях видимого руху Сонця), «*КВАЗАР*» (позагалактичні об'єкти, які мають зореподібні зображення), «*САТУРН*» (планета Сонячної системи), «*СІРІУС*» (найяскравіша зоря нічного неба), «*СОНЦЕ*» (центральне й наймасивніше тіло Сонячної системи), «*ЦЕРЕРА*» (карликова планета в

поясі астероїдів, в середині Сонячної системи). До цієї ж групи умовно відносимо ергонім «*ЗОРЕЦВИТ*» (сукупність зірок на зоряному небі).

Теоніми (найменування божеств) й міфоніми (найменування персонажа в переказах, казках, міфах тощо) активно використовуються для номінації ергооб'єктів різноманітних галузей. Не є винятком використання теонімів і міфонімів як найменувань ділових об'єднань людей сільськогосподарської галузі Херсонщини, наприклад: «*АМУР*» (у римській міфології бог кохання), «*АТЛАНТ*» (персонаж давньогрецької міфології), «*АТТИС*» (у давньогрецькій міфології юнак незвичайної краси), «*ВЕСТА*» (римська богиня домашнього вогнища й родинного життя), «*ДАНКО*» (персонаж легенди), «*ЕДЕМ*» (райський сад у Біблії; місце первісного проживання людей), «*ЕЛЬФ*» (у скандинавських міфах людиноподібні істоти з надприродними здібностями), «*НИКА*» (у грецькій міфології богиня перемоги), «*ОРІОН*» (у давньогрецькій міфології велетень-красень), «*ОСІРИС*» (у давньоєгипетській міфології бог відродження), «*ПРОМЕТЕЙ*» (у грецькій міфології титан, який бився за долю людей), «*РА*» (у давньоєгипетській міфології бог Сонця), «*ЮНОНА*» (римська богиня, цариця богів).

Специфіку ергонімів сільськогосподарської галузі відображають найменування, в основі яких теоніми й міфоніми, які акцентують на родючості, врожайності, рослинному й тваринному світі, хліборобстві, виноградарстві тощо, наприклад, «*АМПЕЛ*» (юнак із давньогрецького міфу, з ім'ям якого пов'язана назва виноградної рослини *ампелос*), «*АНАІТ*» (у вірменській міфології богиня-мати, богиня родючості), «*ГЕЯ*» (у давньогрецькій міфології богиня Землі), «*ДЕМЕТРА*» (у давньогрецькій міфології богиня землі, хліборобства, достатку, лісів), «*ДІАНА*» (у римській міфології богиня рослинного й тваринного світу, жіночності й родючості), «*ДІОНІС*» (у міфології давніх греків бог

рослинності, родючості, вологи, а також покровитель виноградарства і виноробства), «ДРІАДА» (німфи, покровительки дерев; прихильні до людей, які саджають і плачуть дерева), «ЛАДА» (у слов'янській міфології богиня кохання, світової гармонії, врожаю й родючості).

Важливе значення у сільському господарстві належить воді. Теоніми й міфоніми із акцентом на воду, річку, водну стихію активно використовуються для творення ергонімів сільськогосподарської галузі Херсонщини, наприклад, «БОРИСФЕН» (давньогрецький річний бог), «ЕРІДАН» (у давньогрецькій міфології річний бог), «ЛІЛЕЯ» (німфа водяної стихії в грецькій міфології).

Отже, основою для творення ергонімів сільськогосподарської галузі Херсонщини виступають різні класи онімів: антропоніми (будь-яке власне ім'я людини), топоніми (власне ім'я будь-якого географічного об'єкта), астроніми й космоніми (власні назви небесних тіл, зон космічного простору), теоніми (власне ім'я божества) і міфоніми (власна назва у міфах, казках, билинах).

2.1.2. Відапелятивні найменування

Найрозповсюдженішим прийомом творення ергонімів сільського господарства Херсонської області є використання сільськогосподарської лексики у найменуваннях, що цілком зрозуміло й виправдано. Ергоніми «АГРО», «ЗЕМЛЯ», «УРОЖАЙ», на нашу думку, є ключовими й узагальнювальними в цій групі.

Різноманітні найменування земельних ділянок знайшли відображення у найменуваннях ергооб'єктів агропромисловості, наприклад, «БОГАР» (богара – у Середній Азії - неполивні землі, придатні для вирощування під посів без зрошування), «КЛИНИ» (клин – частина земельного угіддя, що виділяється за певною ознакою (за родом посіву тощо), «ЛАН», «ЛЕВАДА» (присадибна ділянка землі із

сінокосом, городом, плодовим садом та іншими деревами), «НИВА», «ПОЛЕ», «РУГА» (застаріле; земля, передана громадою церкви або духовній особі на її утримання).

Назви сортів рослин доволі часто використовуються як найменування ергооб'єктів сільського господарства спеціалізації рослинництва, наприклад: «ВОСТОГ» (сорт винограду), «ДЕЛАВАР» (сорт винограду), «ДЮШЕС» (сорт груші), «ЗЛАТИБОР» (сорт соняшнику), «ІГЛ» (сорт петрушки), «ТІЛА» (сорт липи). Зазначимо, що ці ергоніми можна було б розглядати й у групі флоронімів, але ми уналежнюємо їх до сільськогосподарської лексики.

У найменуваннях «КОЛОС», «КОЛОСОК», «ЛИСТ», «РОСТОК» не чітко прослідковується вказівка на спеціалізацію агропромислового підприємства, тоді як ергоніми «АМПЕЛОС» (у перекладі з грецької «виноградна лоза»), «ГРОНА», «ЛОЗА», «СИДЕРАТ» (*сидерати* – рослини, які тимчасово вирощують на вільних ділянках ґрунту з метою поліпшення структури ґрунту, збагачення його азотом та пригнічення росту бур'янів), «РУНО» (густа і довга вовна з овець, яка не розпадається на окремі пасма, а становить одне ціле) відображають спеціалізацію ергооб'єкта.

Номінації продуктів харчування і виробів, які використані як ергоніми сільськогосподарського профілю Херсонщини, містять пряму вказівку на спеціалізацію організації, наприклад, «АЧАР» (крупа), «БАСМАТИ» (різновид рису), «КРУПКА», «МЕД», «ПАЛЯНИЦЯ».

Лексеми семантичної групи «найменування осіб» беруть участь у творенні назв ергооб'єктів сільського господарства Херсонської області. У семантичній групі «найменування осіб» виділяємо три підгрупи:

- 1) найменування осіб за родом та видом діяльності, наприклад: «АГРАРНИК», «АГРОНОМ», «ЗЕМЛЕРОБ», «КРАВЕЦЬ», «ОВЦЕВОД», «ПТАХІВНИК», «РИБОВОД», «ХЛІБОРОБ»,

«*ЧУМАКИ*». Зазначимо, що лексеми цієї підгрупи відображають виробничу специфіку ділового об'єднання людей;

2) найменування осіб за посадою, званням, наприклад: «*ГЕТЬМАН*», «*КАРДИНАЛ*», «*КНЯЗІ*», «*ПРИНЦ*», «*ПРІОР*»;

3) назви-характеристики осіб, наприклад: «*ВЛАСНИК*», «*ГОСПОДАР*», «*НАСЛЕДНИК*», «*НОВАТОР*», «*ПАРТНЕР*», «*ПІОНЕР*», «*ФОРВАРД*».

Серед флоронімів (найменувань рослин) переважають назви квітів, що асоціативно тяжіє до краси цих представниць флори, наприклад, «*БАРВІНОК*», «*ВЕРЕС*», «*ВОЛОШКА*», «*ЕДЕЛЬВЕЙС*», «*ЛОТОС*», «*НАРЦИС*», «*ОКСАМИТ*», «*ПРОЛІСОК*», «*СІРЄНЬ*», «*ТРОЯНДА*», «*ТЮЛЬПАН*», «*ЧЕРЕМШИНА*», «*ЮКА*». Назви дерев, що репрезентовані у цій класифікаційній групі, поодинокі: «*ГОРІХ*», «*ДУБОК*», «*ЯВІР*». Умовно до цієї групи відносимо ергонім «*ФЛОРА*».

Тематична група фаунонімів (найменувань тварин) у ергонімах сільського господарства Херсонщини представлена значно меншою кількістю одиниць порівняно з флоронімами, а саме: «*БДЖІЛКА*», «*ДЕЛЬФІН*», «*ЖАЙВОРОНОК*», «*ЛАНЬ*», «*ЛАСТІВКА*», «*СОКІЛ*», «*СОЛОВЕЙКО*», «*ЧАЙКА*», «*ШМЕЛЬ*». Аналізований матеріал свідчить, що переважають тут найменування, утворені від назв птахів. На нашу думку, це зумовлено асоціативними зв'язками, що виникають у людини з певними видами птахів, відомо, що сокіл асоціюється зі свободою й неосязністю, чайка – з красою й вірністю тощо. За нашими спостереженнями, на спеціалізацію підприємства яскраво вказують ергоніми «*БДЖІЛКА*» і «*ШМЕЛЬ*».

Наявна в ергоніміконі агропромисловості Херсонщини тематична група «назви коштовних каменів та мінералів, хімічних речовин», яка представлена переважно найменуваннями коштовних каменів,

наприклад: «АГАТ», «АЛМАЗ», «БІРЮЗА», «ДІАМАНТ», «МАЛАХІТ», «РУБІН», «ЯНТАР».

Використання найменувань природних реалій як базис творення назв ділових об'єднань людей – ономастична універсалія, яка простежується і в аналізованому нами матеріалі, наприклад: «БУРАН», «ВИХОР», «ВОЛНА», «ВОСХОД», «ДЖЕРЕЛО», «ОБРІЙ», «ПРИБОЙ», «ПРОМІНЬ», «РАДУГА», «РОДНИЧОК», «РОСА», «РОСИНКА», «СВІТАНОК», «СТРУМОК», «ТОРНАДО».

В основі ергонімів «АВАНГАРД», «БАЗИС», «БАЛАНС», «БРАВО», «ГАРАНТ», «ЕЛІТА», «ПЕРЕМОГА», «ПРЕСТИЖ», «ПРОГРЕС», «УСПІХ», «ФОРТУНА», «ШАНС» – лексика з семантикою престижності й позитивної оцінки, так звані назви-позитиви.

Семантика гарного початку й успішного руху прослідковується в ергонімах сільськогосподарської галузі Херсонщини «КРОК», «ПУСК», «СТАРТ», а значення взаємодії і співпраці – в найменуваннях «АЛЬЯНС», «ДІАЛОГ», «КОНТИНЕНТ», «КОСМОПОЛІЯ», «СОЮЗ», «СПІВДРУЖНІСТЬ», «ТРИАДА». Безсумнівно, позитивні емоції викликають ергоніми «БАТЬКІВЩИНА», «БЕРЕГІНЯ», «ВІДРОДЖЕННЯ», «ДІМ», «МИР».

Абстрактні іменники з позитивними конотаціями представлені в аналізованих ергонімах незначною кількістю, а саме: «ВІРА», «ДРУЖБА», «КРАСА», «МАГІЯ», «МРІЯ», «ЮНІСТЬ». Темпоральність у зафіксованому матеріалі відображена у п'яти найменуваннях: «ВЕРЕСЕНЬ», «ВЕСНА», «ВІК», «ГОДОК», «ТРАВЕНЬ».

Кілька одиниць лексики морської справи використані в найменуваннях ергооб'єктів сільського господарства Херсонської області, наприклад, «БРИГАНТИНА», «ГАВАНЬ», «МАЯК», «ПАРУС», «ФРЕГАТ». Задіяні в аналізованих ергонімах лексеми на позначення

іншомовних літер («АЛЬФА», «ЕПСИЛОН», «СІГМА») та марок автомобілів («ВОЛЬВО», «ЕСПЕРО»).

Наведемо приклади інших монокомпонентних ергонімів сільськогосподарської галузі Херсонщини, які не були нами проаналізовані, але, на нашу думку, заслуговують на увагу: «АВЛОС» (музичний інструмент на зразок сопілки), «АЛЕС» (у перекладі з німецької «все», «всього», «всіх»), «КЮРІОС» (у перекладі з грецької Бог), «МЕГА» (перша частина складних слів, що означає «величезний, гігантських розмірів»), «СТАТЕР» (назва давньогрецької монети), «ФЕРО» (перша частина складних слів, що відповідає слову залізо), «ШАТО» (у Франції це замський маєток, оточений виноградниками). Припускаємо, що засновниками організації «ШУРАВІ» є минулі військовослужбовці, оскільки слово означає історичну назву радянських військовослужбовців у Афганістані.

За частиномовною належністю всі проаналізовані нами відапелятивні найменування ергооб'єктів сільського господарства Херсонської області – це іменники, переважно у формі однини називного відмінка. Аналіз зібраного матеріалу засвідчив, що інші частини мови як однокомпонентні ергоніми використовуються не часто, наприклад: прикметники «ВІЛЬНА», «ДІЙОВИЙ», «ЗАПІЛЬНЕ», «ПІВДЕННЕ», «ПІВНІЧНЕ», «УРОЖАЙНЕ»; дієслово «РОЗВИЛИ»; займенник «ВАМ»; прислівник «ТАМ».

2.1.3. Складні й складноскорочені номінації

Ономастичною універсалією є творення складних і складноскорочених одиниць для найменування ергооб'єктів будь-яких галузей господарювання. Аналіз зібраного матеріалу продемонстрував продуктивність цього способу творення ергонімів сільськогосподарської галузі Херсонщини.

За кількістю складників серед складноскорочених найменувань виділяємо двокомпонентні і трикомпонентні. У двокомпонентних ергонімах найчастіше скороченню підлягає перший складник, а друга частина залишається повною лексемою, наприклад: «АГРОАЛЬЯНС», «АГРОБІЗНЕС», «АГРОВЕКТОР», «АГРОДИМ», «АГРОІКС», «АГРОІНДУСТРІЯ», «АГРОІНТЕРНЕСЕНЕЛ», «АГРОКОНТИНЕНТ», «АГРОМАСТЕР», «АГРОПАРТНЕР», «АГРОПРОГРЕС», «АГРОРЕГІОН», «АГРОСВІТ», «АГРОСЕРВІС», «АГРОСПУТНІК», «АГРОСТЕП», «АГРОТЕХНОЛОГІЇ», «ЕКОФІЛЬТР», «ЗООТЕХНОЛОГІЯ», «СІЛЬГОСППРОДУКТ», «ТЕХНОСЕРВІС». Як засвідчив аналізований матеріал, обидві частини ергоніма сільського господарства Херсонської області скорочуються значно рідше, що підтверджує кількість таких одиниць, а саме: «АГРОЕКСПО», «АГРОІМПЕКТ», «АГРОІНВЕСТ», «АГРОТЕХ», «АГРОТРЕЙД», «ЗЕЛЕНГОСП», «ЮГКОМ».

У трикомпонентних складноскорочених назвах спостерігаємо розмаїття варіантів: скорочуватися може і перша, і друга, і третя частина («АВІАХІМСЕРВІС», «АГРОБІОЕНЕРГІЯ», «АГРОХІМСЕРВІС», «ЄВРОСТРОЙЛЮКС», «РАДАГРОІНВЕСТ», «СТАСЛААГРОСЕРВІС», «ХЕРСОНАГРОЛІС», «ХЕРСОНЛІСОЗАХІСТ», «ХЕРСОНТЕХАГРО», «ЮГАГРОСЕРВІС»), або всі три частини («АГРОКОМІНВЕСТ», «ПРОМАГРОІНВЕСТ», «УКРВОДБУД», «УКРПРОМСНАБ»).

У вступі ми зазначали, що джерельною базою слугував сайт «Бізнес-гід». Ми не вносили коректив у правопис і графічне зображення найменувань. Здійснюючи аналіз зафіксованих ергонімів, виявили в багатьох випадках, на жаль, недотримання норм українського правопису. На це звертають увагу й інші дослідники української ергонімії, зокрема О. Хрушкова зазначає: «Деякі одиниці, дібрані на Дніпропетровщині та залучені до аналізу, передані з порушенням

чинних мовних норм, однак таке графічне оформлення в роботі збережено, оскільки, з одного боку, воно нерідко зафіксоване також і юридично, а з іншого, згадані одиниці виступають фіксацією особливостей функціонування української мови в дніпропетровському регіоні» [38, с. 68]. За підрахунками О. Белея, близько 47 % ергонімів Закарпаття «не відповідає сучасним українським правописним нормам та чинному українському законодавству у сфері мовного будівництва» [2, с. 9].

Анормативні найменування спричинили певні вагання у віднесенні ергоніма до складного чи складноскороченого, наприклад, «АГРО-ДАР», «АГРО-ЛАН» тощо. Виходили із позиції зафіксованого графічного варіанта, а саме: «АГРОСВІТ» – складноскорочене слово, а «АГРО-СТАР» – складне.

Цілком виправданим, зрозумілим, і навіть передбачуваним, є перевага компонента «АГРО» у складних ергонімах сільськогосподарської сфери Херсонщини, оскільки він безпосередньо вказує на галузь господарства. Цей складник поєднується із різноманітними словами, здебільшого іменниками, і може стояти як у препозиції («АГРО-АЛЬЯНС», «АГРО-АСК», «АГРО-АТЛАС», «АГРО-ВИД», «АГРО-ДАР», «АГРО-ЛАН», «АГРО-ПАРТНЕРСТВО», «АГРО-САГА», «АГРО-СКІЛ», «АГРО-СТАР», «АГРО-ТЕКС», «АГРО-ТРИУС», «АГРО-ФОН», «АГРО-ХЛІБ»), так і в постпозиції («АДЕПТ-АГРО», «АЛГЕЙ-АГРО», «АЛЬФА-АГРО», «АНТ-АГРО», «АРМ-АГРО», «ВІТ-АГРО», «ВІТАЛ-АГРО», «ВОСТОК-АГРО», «ДУКАТ-АГРО», «ЗОДІАК-АГРО», «КОРОНА-АГРО», «МАЯК-АГРО», «ОРЕС-АГРО», «ОТРАДА-АГРО», «РАНВЕЙ-АГРО», «РІН-АГРО», «САТУРН-АГРО», «СКІФ-АГРО», «ТРИЕЛ-АГРО»).

Компонент «ЮГ» у складі найменувань ділових об'єднань людей сільського господарства Херсонської області акцентує на регіоні, у

якому зареєстроване підприємство. Аналіз зафіксованого матеріалу свідчить, що складник ЮГ займає переважно постпозицію у складному найменуванні, наприклад, «АГРІ-ЮГ», «ГРАНД-ЮГ», «ДРУЖБА-ЮГ», «ЗОЛЯ-ЮГ», «ІНТЕР-ЮГ», «СЛАВУТА-ЮГ», «СОФІТА-ЮГ», «ТАНДЕМ-Ю.Г.», «ЦЕНТР-ЮГ». Лише в одному ергонімі цей компонент стоїть на початку назви, а саме: «ЮГ-АГРО».

З метою привабити споживача у ергонімах доволі часто функціують різноманітні рекламні компоненти на зразок *гранд*, *еко*, *еталон*, *Євро*, *лідер*, *люкс*, *мега*, *плюс*, *престиж*, *сервіс* тощо. Спостерігаємо це і в найменуваннях ергооб'єктів сільськогосподарської сфери Херсонщини, наприклад:

- «люкс» – «ДЕЛЬТА-ЛЮКС», «ЛЮКС-БУД», «ЛЮКС-СТАР»;
- «плюс» – «АГРО-ПЛЮС», «ДУБРАВА-ПЛЮС», «ЗОЛЯ-ПЛЮС», «ІНВЕСТРЕСУРС-ПЛЮС», «ОРБИТА-ПЛЮС», «СТИМУЛ-ПЛЮС»;
- «сервіс» – «АГРОСВІТ-СЕРВІС», «ЕНЕРГІЯ-СЕРВІС», «ІНВЕСТ-СЕРВІС», «ЮГ-СЕРВІС».

Різні види топонімів є неодмінними компонентами складних ергонімів, наприклад, «АЗОВ-ДОН», «ВЕРСАЛЬ-АГРО», «ЄВРАЗІЯ-АГРО», «СЛАВІЯ-АГРО». У переважній більшості зафіксованих складних ергонімів сільського господарства Херсонської області топонімний компонент має регіональне вираження, наприклад: «АСКАНІЯ-ГЕНЕТИК», «АСКАНІЯ-НОВА», «ДНІПРО-ХЛІБ», «КАХОВКА-АГРО», «ТАВРІЯ-АГРО», «ТАВРІЯ-ДАР», «ТАС-ТАВРІЯ», «ХЕРСОН-АВІАХІМ», «ХЕРСОН-ХОРТИЦЯ».

Як свідчить аналізований матеріал, використання антропонімів у складних найменуваннях ділових об'єднань людей агропромисловості Херсонщини, не є частотним. Нами виявлені лише три приклади

ергонімів, у складі яких наявні особові імена людей, а саме: «АГРО-НІКА», «ТАВРІЯ-ВІКТОР», «ТЕТЯНА-АГРО».

Проаналізовані вище складні ергоніми мають у своїй структурі два компоненти, що свідчить про розповсюдженість двокомпонентних складних найменувань ергооб'єктів сільського господарства Херсонської області. У зафіксованому матеріалі виявлені кілька прикладів назв, які мають три структурні складники, а саме: «АГРО-ПРОД-ТРАНС», «БОН-ВЕЛЛ-АГРО», «ВЕЛЕС-АГРО-ЮГ», «СИГМА-АГРО-ІНВЕСТ», «ЮГТРАНЗИТ-СЕРВІС-АГРОПРОДУКТ».

У структурі складних ергонімів сільськогосподарської галузі Херсонщини доволі розповсюдженими є цифри, букви та інші графічні знаки.

Моделі із однією арабською цифрою – найбільш продуктивні, наприклад: «ГЕЛІОС-1», «ДРУЖБА-5», «ЗЕНИТ-1», «ЗЕРНОВЕ-2», «ЗМІНА-1», «КАМЕЛІЯ-1», «ЛАН-1», «НИВА-1», «ОЛЬВІЯ-1», «ОСА-2», «ПЕТРІВСЬКЕ-1», «ПРОМІНЬ-4», «РОДИНА-2», «РУГА-1», «СОЮЗ-5», «ЧАРІВНЕ-1», «ЯВІР-4».

У складі назви доволі часто функціують кілька арабських цифр («АВАНГАРТ-07», «АГАТ-05», «БАТЬКІВЩИНА-555», «ЕДЕЛЬВЕЙС-2011», «КОЛОС-2012», «ОЛЬВІЯ-94», «ПОЛІС-1971», «ПРОМІНЬ-21», «СОФІЯ-2005», «СТИМУЛ-73»), рідше – римські цифри («ЕНЕРГІЯ-Х», «КОЛОС-II», «ФАВОРИТ-III»).

Одна або дві додаткові букви як компоненти найменувань ергооб'єктів сільського господарства Херсонської області утворюють складний ергонім, наприклад, «АЛМАЗ-Р», «АРТ-А», «АСКАНІЯ-М», «АТОЛ-М», «ВІНТЕКС-ІК», «ГЕКТОР-К», «МРІЯ-П», «НАДІЯ-В», «ПЕРЛИНА-С», «ПРОФЕСІОНАЛ-КС», «ЮЛІЯ-В». О. Хрушкова спостерігає аналогічні найменування в ергономіконі Дніпропетровщини [38, с. 85]. Дослідниця вказує на те, що літера у назві

може займати як початкову, так і фінальну позицію, у наших прикладах буква займає виключно постпозицію.

Крім цифр і букв, у складному найменуванні ділового об'єднання людей аргопромисловості Херсонщини використовуються інші графічні позначки, наприклад, «*ДИВА & Г*», «*СВАП-МАРС & К*», «*ЮКАС+Т*», «*ЯВІР+*».

2.2. Полікомпонентні ергоніми

До багатоконпонентних найменувань уналежнюємо такі, що мають у своєму складі два і більше складники, оформлені як окремі слова або інші елементи. Полікомпонентні ергоніми сільськогосподарської галузі Херсонської області досить різноманітні.

Як свідчить аналізований матеріал, складник «ЛТД» бічленних найменувань сільськогосподарських підприємств Херсонщини займає виключно постпозицію у назві: «*АГРОПРАЙД ЛТД*», «*АГРОПРОМЕНЕРГО ЛТД*», «*АЛЄФ ЛТД*», «*ВЕНС ЛТД*», «*ГІНТАРАС ЛТД*», «*ЛІС ЛТД*», «*МЕДА ЛТД*», «*ОБРІЙ ЛТД*», «*РОМАКС ЛТД*». Зазначимо, що ЛТД – це «додаток до назви товариства, компанії тощо, який свідчить про їх обмежену відповідальність за зобов'язаннями. Пайовики, акціонери несуть відповідальність за зобов'язаннями фірми в межах акціонерного або пайового капіталу» [43]. Ергонімний компонент ЛТД досить часто фігурує в «номінаціях, створюючи ефект інтегрування у світовий економічний простір. Він може функціонувати в номінативних структурах, сформованих на базі незвичних зв'язків у плані дистрибуції [38, с. 121].

Складник «АГРО» у двокомпонентних ергонімах сільськогосподарської галузі Херсонщини розташований як у препозиції («*АГРО АРБІГ*», «*АГРО БЛІЦ*», «*АГРО ЛІГА*», «*АГРО ЛІДЕР*», «*АГРО*

ПРОФІ)), так і в постпозиції («*ІМПЕРІАЛ АГРО*», «*КОРОНА АГРО*», «*МАЯК АГРО*», «*РЕАЛ АГРО*»).

У бікомпонентних найменуваннях ергооб'єктів агропромисловості Херсонської області наявний складник «ПЛЮС», який надає назві додаткової позитивної конотації, наприклад: «*ЕЛЕНА ПЛЮС*», «*НІТА ПЛЮС*», «*СЕМЕНА ПЛЮС*», «*АГРОПРОДУКТ ПЛЮС*».

Компонентом двочленного найменування аграрних господарств іноді виступає цифровий показник, наприклад: «*АГРАРІЙ 3000*», «*АГРОБІЗНЕС 2*», «*КАТЕРИНА 23-12*», «*ЛАНАПОДОВЕ 1*».

Серед двокомпонентних найменувань, які мають структуру підрядних словосполучень, найбільшу кількість становлять назви, що складаються із прикметника з іменником у формі називного відмінка однини, наприклад: «*ВІЛЬНИЙ ПОЛІТ*», «*ГРИБНА ХАТА*», «*ЗЕЛЕНИЙ СВІТ*», «*КАЧИНЕ БОЛОТО*», «*КІНБУРНЬСЬКА КОСА*», «*КОЗАЧИЙ СТАН*», «*РИБАЦЬКИЙ ХУТІР*», «*СВІТЛИЙ ШЛЯХ*», «*ЦІЛЮЩИЙ ГЕЙЗЕР*», «*ЧУМАЦЬКИЙ ШЛЯХ*», «*ЩЕДРИЙ ЛАН*», «*ЯСНА ПОЛЯНА*».

Підрядні словосполуки прикметник + іменник у формі називного відмінка множини як ергоніми сільськогосподарської галузі Херсонщини нечастотні: «*ГАВРИЛІВСЬКІ УГІДДЯ*», «*ІНДУСТРІАЛЬНІ ТЕХНОЛОГІЇ*», «*ТАВРІЙСЬКІ ЛАНИ*», «*ТАВРІЙСЬКІ СВИНІ*».

Відтопонімний прикметник у складі двочлених ергонімів досить часто прямо вказує на місцезнаходження сільськогосподарської організації, зокрема: «*ГОЛОПРИСТАНСЬКЕ ПЛЕМПІДПРИЄМСТВО*», «*ГОЛОПРИСТАНСЬКИЙ РАЙАГРОПОСТАЧ*», «*ГОРНОСТАЇВСЬКИЙ РАЙАГРОХІМ*», «*НИЖНЬОДНІПРОВСЬКЕ ЗВІРОПРОМГОСПОДАРСТВО*», «*СКАДОВСЬКИЙ ІНКУБАТОР*».

Указівку на розташування об'єктів господарювання аграрної галузі у Херсонській області мають прикметники *південний*, *таврійський*,

херсонський тощо, наприклад: «ПІВДЕННИЙ РЕГІОН», «ПІВДЕННИЙ СОЮЗ», «ТАВРІЙСЬКА ЗЕМЛЯ», «ТАВРІЙСЬКА ПЕРСПЕКТИВА», «ХЕРСОНСЬКИЙ УРОЖАЙ», «ЮЖНА ЕЛІТА».

За нашими спостереженнями, прикметник *золотий* у складі двочленних ергонімів є досить популярним, зафіксовано п'ять найменувань сільськогосподарських об'єктів господарювання Херсонщини: «ЗОЛОТА БАЛКА», «ЗОЛОТА ОСІНЬ», «ЗОЛОТЕ ПОЛЕ», «ЗОЛОТЕ РУНО», «ЗОЛОТИЙ КОЛОС». Досліджуючи ергоніми Дніпропетровщини, О. Хрушкова аналізує й ті, у яких вживане слово *золотий*. Авторка констатує, що слово *золотий* має стійку позитивність у свідомості споживачів, адже «воно традиційно закріплене в мовній картині світу українців за концептами високої якості (золоті руки, золота пора, золота людина, золоте серце, золоте сонце, золота осінь тощо)» [38, с. 120].

У зафіксованому матеріалі двокомпонентних ергонімів моделі «прикметник + іменник» наявні по кілька назв із прикметниками *новий*, *сільський*, *червоний*: «НОВИЙ ДЕНЬ», «НОВИЙ ПУТЬ», «НОВИЙ РЕГІОН», «СІЛЬСЬКА РОДИНА», «СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР», «ЧЕРВОНИЙ СИВАШ», «ЧЕРВОНИЙ ЧАБАН». На нашу думку, прикметники *новий* і *сільський* у складі найменування є цілком мотивованим, оскільки виражають протиставлення «новий – старий» і «сільський – міський». О. Хрушкова зазначає: «Позитивний вплив на споживача справляють назви, де компонентом виступає лексема «новий». За її допомогою створюють ефект перекреслення, відкидання, уникання старого, поганого й ствердження того, що приходить йому на зміну, кращого, якіснішого» [38, с. 120]. Залишком радянських часів вважаємо наявність слова *червоний* у складі двокомпонентних ергонімів сільськогосподарської сфери Херсонської області.

Серед двокомпонентних ергонімів, у складі яких є прикметник і іменник, лише у двох найменуваннях прикметник стоїть у постпозиції («*КОНТОРА АГРАРНА*», «*УКРЗЕРНОПРОМ ПІВДЕННЕ*»), в інших назвах витримана модель «прикметник + іменник».

Досить розповсюдженою серед бічленних ергонімів сільськогосподарської сфери Херсонщини є модель «іменник + іменник», у складі якої виділяємо три підгрупи:

- 1) іменник у називному відмінку однини + іменник у називному відмінку однини, наприклад: «*АГРОКОМ КАХОВКА*», «*АГРОПРОЕКТ ХОЛДИНГ*», «*АГРОФІРМА БУЛЮК*», «*БЕЛТГАЙС УКРАЇНА*», «*СТЕПЛЕНД УКРАЇНА*», «*ФЕРМА ЧЕРЕМША*». Зазначимо, що другий компонент у цих найменуваннях виконує роль прикладки;
- 2) іменник у називному відмінку однини + іменник у родовому відмінку однини, наприклад: «*АГРОСЕРВІС СКАДОВЩИНИ*», «*ЗЛАТО ТАВРІЇ*», «*ЗОРЯ КАХОВЩИНИ*», «*ЗОРЯ МОТОРНОГО*», «*ЗОРЯ ХЕРСОНЩИНИ*», «*ОКСАМИТ ТАВРІЇ*», «*РИС УКРАЇНИ*», «*СВІТАНОК УКРАЇНИ*», «*ХВИЛЯ ДНІПРА*», «*ШЛЯХ ВОЛІ*»;
- 3) іменник у називному відмінку множини + іменник у родовому відмінку однини, наприклад: «*БРИЗГИ СИВАША*», «*ВОГНІ СИВАША*», «*КРИЛА ОЛЬВІЇ*», «*САДИ ХЕРСОНЩИНИ*».

Привертає увагу той факт, що другим компонентом ергонімів моделі «іменник + іменник» переважно є оніми, зокрема антропоніми («*АГРОФІРМА БУЛЮК*», «*БРАТИ МАР'ЯНОВИЧІ*», «*ЗОРЯ МОТОРНОГО*») і топоніми («*ЗЛАТО ТАВРІЇ*», «*КРИЛА ОЛЬВІЇ*», «*ОКСАМИТ ТАВРІЇ*»). Серед топонімів тут наявні:

- хороніми («*АГРОСЕРВІС СКАДОВЩИНИ*», «*БЕЛТГАЙС УКРАЇНА*», «*ЗОРЯ КАХОВЩИНИ*», «*ЗОРЯ ХЕРСОНЩИНИ*»,

«РИС УКРАЇНИ», «САДИ ХЕРСОНЩИНИ», «СВІТАНОК УКРАЇНИ», «СТЕПЛЕНД УКРАЇНА»);

- гідроніми («БРИЗГИ СИВАША», «ВОГНІ СИВАША», «ХВИЛЯ ДНІПРА»);
- астіоніми («АГРОКОМ КАХОВКА»).

Структура інших двокомпонентних ергонімів сільськогосподарської галузі Херсонщини досить строката, спостерігаємо поєднання різних складників у одному найменуванні, наприклад: «АЛЬФА ФАРМ», «ВОСХОД ОПТИМА», «ГРІН ЛАЙФ», «ЕММАНУЇЛ ФАРМ», «ІМЕНІ ПОКРИШЕВА», «ОРГАНІК СИСТЕМС», «ПЕРШЕ ТРАВНЯ», «ПРОСТОР АВІА», «САДОВА ТЕТЯНА», «СВАСТИ АСТА», «ТАЧАНКА САД», «УКРАЇНА ДИВНЕ», «ХЕРСОН ПРАЙМ». Цікавою назвою, на нашу думку, є ергонім «ТЕРРА ЮКРЕЙН», у складі якого наявний іменник *terra* – це латинський / італійський / португальський термін Земля або земля.

Використання власного імені як найменування ділового об'єднання людей – це універсальна модель творення ергонімів. Складниками трикомпонентних ергонімів сільськогосподарської сфери Херсонської області є прізвища, імена і по батькові їх засновників. Переважає тут модель «прізвище + ініціали», наприклад: «ГАДОМСЬКИЙ М.М.», «ГАНІЧ О.А.», «ІВАНКОВ В.П.», «ЛЯХ В. В.», «МАРИНКО І.М.», «МІЛЬКО В.В.», «ПАВЕЛКІВ П.М.», «ТЕНЯКОВ П.П.», «ХЛУПЛЯНЕЦЬ Л.Ф.», «ЧИЩЕНКО С.А.». Повні імена людей вживані у назві організації є поодинокими, зокрема «СМОЛА МИКОЛА МИХАЙЛОВИЧ», «ПЕТРОВСЬКОГО ВІКТОРА ВІКТОРОВИЧА» (привертає увагу форма родового відмінку назви, на зразок *фірма Петровського Віктора Вікторовича*). Припускаємо, що ергонім «П.А.Н.» утворено скороченням прізвища, імені і по батькові засновника підприємства, але в цьому випадку зіграло роль й однозвучне слово *пан*.

Сполучник *i* виступає компонентом найменування сільськогосподарської організації у складі сурядного словосполучення, наприклад, «*ЗЕМЛЯ І ВОЛЯ*», «*ЗЕМЛЯ І КОЛОС*», «*ФРАНЦІШКА І ШАНД*», «*ЮЛІЯ І Я*». Досить часто сполучник *i* приєднує скорочення від слова *компанія* *K* і *КО*, наприклад: «*ДОВГАНЬ І К*», «*ЖУРАВСЬКИЙ І К*», «*САТУРН І КО*», «*СТРОЙСЕРВІС І К*», «*ФЕНІКС І КО*». Використання літери «К» у назві підприємства – це давня традиція наймінгу. Таким чином позначали в найменуваннях підприємств членів торговельного або промислового товариства. Такий знак (скорочення від слова «компанія») додавався до імені офіційного голови фірми [35, Т. 4, с. 249].

Відтопонімний прикметник у складі трикомпонентних ергонімів сільськогосподарської галузі Херсонщини виконує ту ж функцію, що й у двокомпонентних, тобто вказує на місцезнаходження сільськогосподарської організації, наприклад: «*ВЕЛИКОКОПАНІВСЬКЕ ЛІСОМИСЛИВСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО*», «*ГОЛОПРИСТАНСЬКА РИБОВОДНО-МЕЛІОРАТИВНА СТАНЦІЯ*», «*НОВОТРОЇЦЬКЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО*», «*ЦЮРУПІНСЬКА МІЖРАЙОННА КОКОНОСУШАРНЯ*». Полікомпонентні найменування, «перетворюючись на сталу й відтворювану конструкцію, дають чітку та зрозумілу інформацію про функційну специфіку того чи того об'єкта» [38, с. 74].

Тричленні ергоніми сільськогосподарської сфери Херсонської області представлені й іншими назвами з різноманітними компонентами, наведемо кілька прикладів: «*АГРІ ЮКРЕЙН 2011*», «*АГРОФІРМА ІМЕНІ ШЕВЧЕНКА*», «*АТЛАНТИК ФАРМЗ ПІВДЕНЬ*», «*ІМПЕРІАЛ АГРО ЛТД*», «*ОБ'ЄДНАНІ ВИРОБНИКИ УКРАЇНИ*», «*ПІВДЕННИЙ АГРАРНИЙ ДІМ*», «*УКРАЇНСЬКІ РИСОВІ СИСТЕМИ*», «*СВІД ФАРМ ЛТД*», «*ФРІДОМ ФАРМ БЕКОН*», «*ХАТУНЦЕВ РА АГРО*», «*ЮТС*

АГРОПРОДУКТ ПЛЮС». У найменуваннях «*АГРО МАКСИМУМ ГРУП*», «*ФЕНІКС АГРО ГРУП*» транслітерований варіант англійського слова *group* («група») наділений позитивною конотацією, його традиційно використовують у світовому неймінгу.

Як засвідчив аналізований матеріал, ергоніми сільськогосподарської галузі Херсонщини, у складі яких наявні більше трьох компонентів, не є розповсюдженими, що свідчить, на нашу думку, про непродуктивність такої моделі творення найменувань ділових об'єднань людей, наприклад: «*АГРАРНА ФІРМА ім. СОЛОДУХІНА*», «*АСОЦІАЦІЯ ЧЕРВОНОЇ ХУДОБИ УКРАЇНИ*», «*ЛІСОВОЛ В.Г. 11*», «*ПІВДЕННА УКРАЇНСЬКА СОЄВА КОМПАНІЯ*», «*СОЛТИС І.Г. 21*», «*ЮКРЕЙНІАН АГРО ПРОДАКТС ЛТД*».

ВИСНОВКИ

Ономастичний простір – це єдність різноманітних за своїми особливостями пропріальних одиниць, які індивідуалізують частини довкілля й утворюють відповідні ономастичні поля. Серед розмаїття онімів виокремлюється ергонімна лексика, до якої належать назви підприємств, закладів, спільнот, об'єднань, спілок тощо.

Ергоніміка – новітня й перспективна галузь сучасних вітчизняних ономастичних досліджень, у якій на сьогодні прослідковується термінологічна неусталеність щодо позначення ділових об'єднань людей. Основні терміни, якими послуговувалися у дослідженні, такі: ергонім – штучна власна назва об'єднання людей з певною метою; ергоніміка – розділ ономастики, який вивчає власні назви об'єднань людей; ергонімія – сукупність ергонімів; ергонімний – який має відношення до ергонімів; ергонімікон – репертуар власних назв на позначення об'єднань людей певного етносу, періоду.

Ергоніми Херсонщини постали об'єктом наукових розвідок С. Мартос, зокрема емпороніми м. Херсона, ергоніми спортивної галузі Херсонської області, ергоніми благодійної сфери Херсонщини. Структурно-семантичний аналіз ергонімів сільськогосподарської галузі Херсонської області здійснено вперше.

За структурою ергоніми сільського господарства Херсонщини являють собою монокомпонентні (однокомпонентні, одночленні) і полікомпонентні (багатокомпонентні, багаточленні) найменування. За джерельною базою однокомпонентні назви – це відонімні (походять від власних назв) і відапелятивні (походять від загальних назв) ергоніми.

Базою для творення ергонімів сільськогосподарської галузі Херсонщини виступають різні класи онімів: антропоніми (будь-яке власне ім'я людини), топоніми (власне ім'я будь-якого географічного

об'єкта), астроніми й космоніми (власні назви небесних тіл, зон космічного простору), теоніми (власне ім'я божества) і міфоніми (власна назва у міфах, казках, билинах).

У відапелятивних найменуваннях основою виступають різноманітні семантичні групи лексики, а саме: сільськогосподарська лексика; найменування осіб (за родом і видом діяльності; за посадою і званням; назви-характеристики); флороніми (назви рослин); фауноніми (назви тварин); назви коштовних каменів та мінералів, хімічних речовин; найменування природних реалій; лексика з семантикою престижності й позитивної оцінки; абстрактні іменники з позитивними конотаціями; лексика морської справи тощо.

За частиномовною належністю відапелятивні найменування ергооб'єктів сільського господарства Херсонської області – це іменники, переважно у формі однини називного відмінка. Інші частини мови як однокомпонентні ергоніми використовуються не часто.

Творення складних і складноскорочених одиниць для найменування ергооб'єктів будь-яких галузей господарювання – це ономастична універсалія. Аналіз матеріалу продемонстрував продуктивність цього способу творення.

Цілком виправданим є перевага компонента «АГРО» у складних ергонімах сільськогосподарської сфери Херсонщини, оскільки він безпосередньо вказує на галузь господарства. Компонент «ЮГ» у складі найменувань ділових об'єднань людей сільського господарства Херсонської області акцентує на регіоні, у якому зареєстроване підприємство. З метою привабити споживача у ергонімах доволі часто функціують різноманітні рекламні компоненти на зразок *гранд, еко, еталон, Євро, лідер, люкс, мега, плюс, престиж, сервіс* тощо.

Найбільш розповсюдженими є двокомпонентні складні найменування ергооб'єктів сільського господарства Херсонської

області. У структурі складних ергонімів часто використовуються цифри, букви та інші графічні знаки.

Полікомпонентні ергоніми (такі, що мають у своєму складі два і більше складники, оформлені як окремі слова або інші елементи) сільськогосподарської галузі Херсонської області досить різноманітні. Ергонімний компонент «ЛТД» досить часто фігурує в номінаціях, створюючи ефект інтегрування у світовий економічний простір. Складник «ПЛЮС» надає назві додаткової позитивної конотації.

Серед двокомпонентних найменувань, які мають структуру підрядних словосполучень, найбільшу кількість становлять назви, що складаються із прикметника з іменником у формі називного відмінка однини. Відтопонімний прикметник у складі двочленних ергонімів прямо вказує на місцезнаходження сільськогосподарської організації. Прикметники *золотий, новий, сільський* виявляє продуктивність у творенні бічленних ергонімів сільськогосподарської галузі Херсонщини.

Розповсюдженою серед бічленних ергонімів сільськогосподарської сфери Херсонщини є модель «іменник + іменник», у складі якої виділяються кілька підгруп: 1) іменник у називному відмінку однини + іменник у називному відмінку однини; 2) іменник у називному відмінку однини + іменник у родовому відмінку однини; 3) іменник у називному відмінку множини + іменник у родовому відмінку однини. Другим компонентом ергонімів моделі «іменник + іменник» переважно є оніми, зокрема антропоніми і топоніми.

Використання власного імені як найменування ділового об'єднання людей – це універсальна модель творення ергонімів. Складниками трикомпонентних ергонімів сільськогосподарської сфери Херсонської області є прізвища, імена і по батькові їх засновників. Використання літери «К» у назві підприємства – це давня традиція наймінгу, яка

прослідковується і в найменуваннях об'єднань людей сільського господарства Херсонщини.

Перспективою наукових досліджень є вивчення ергонімів інших галузей господарства Херсонської області, що дасть змогу створити її цілісну систему, а також уможливить активізувати порівняльний аспект дослідження онімів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бацевич Ф. С. Словник термінів міжкультурної комунікації. К.: Довіра, 2007. 205 с.
2. Белей О. О. Сучасна українська ергонімія (на матеріалі власних назв підприємств Закарпатської області): автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01. Львів, 2000. 17 с.
3. Белей О. О. Сучасна українська ергономія: власні назви підприємств Закарпаття. Ужгород, 1999. 111 с.
4. Беляєва Т. В. Про актуалізовані значення сучасних українських власних назв. *Лінгвістичні дослідження: зб. наук. праць Харківського національного університету ім. Г. С. Сковороди*. Х.: Вид-во Харківського нац. ун-ту ім. Г. С. Сковороди, 2013. Вип. 36. С. 3–7.
5. Бучко Д. Г. Словник української ономастичної термінології. Х., 2012. 256 с.
6. Великий тлумачний словник сучасної української мови. К.; Ірпінь: Перун, 2003. 1427 с.
7. Вербич С. Сучасна українська онімна лексика: функціональний аспект. *Вісник Національної академії наук України*. К.: Академперіодика. 2008. № 5. С. 54–60.
8. Вінареєва О. В. Семантичні особливості та способи номінації англомовних торгових назв. *Вісник Сумського державного університету: Серія «Філологія»*. Суми: Вид-во Сумського держ. ун-ту, 2003. № 4 (50). С. 42–46.
9. Ганич Д. І., Олійник І. С. Словник лінгвістичних термінів. К.: Вища школа, 1985. 360 с.
10. Горожанов Ю. Ергоніми відонімного походження в комунікативному просторі міста Луцька: структурно-семантичні особливості. *Волинь філологічна: текст і контекст. Лінгвостилістика*

- XXI століття: стан і перспективи: зб. наук. праць.* Луцьк: Східноєвропейський нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2014. Вип. 17. С. 61-68.
11. Горожанов Ю. Ю. Ергоніми міста Луцька: структурно-семантичний аналіз. *Філологічні студії. Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету.* 2013. Вип. 9. С. 134-139.
12. Горпинич В. О. Слов'янська ад'єктонімія і катойконімія. Дніпропетровськ: Пороги, 2003. 407 с.
13. Дідур Ю. І. Походження та семантичне навантаження терміна «ергонім». *Записки з ономастики.* 2018. Вип. 21. С. 85-102.
14. Дубчак В. В. Власні назви освітніх установ м. Хмельницького: мотивація, способи творення, семантика твірної основи. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Філологічні науки.* 2014. Вип. 37. С. 121-125.
15. Дудка О., Пономаренко В. Сучасний ергонімікон Харкова: особливості структури й семантики. *Науковий вісник кафедри Юнеско КНЛУ. Серія Філологія. Педагогіка. Психологія.* 2014. Вип. 28. С. 90-94.
16. Желєзняк М. Ономастика України першого тисячоліття нашої ери. К: Наук. думка, 1992. 274 с.
17. Карпенко О. Ю. Міркування про когнітивну ономастику. *Мовознавство.* 2009. № 3-4. С. 40-42.
18. Карпенко О. Ю. Проблематика когнітивної ономастики. О.: Астропринт, 2006. 324 с.
19. Карпенко Ю. О. Про критерії поділу власних і загальних назв. *Повідомлення української ономастичної комісії.* К.: Наукова думка, 1974. Вип. 10. С. 3-10.
20. Кутуза Н. В. Семантика ергонімів у рекламному тексті. *Південний архів. Філологічні науки.* Херсон: Атлант, 2002. Вип. XIV. С. 74-77.

21. Кутуза Н. В. Структурно-семантичні моделі ергонімів (на матеріалі ергонімікону м. Одеси): автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01. Одеса, 2003. 19 с.
22. Лесовець Н. М. Ергонімія м. Луганська: структурно-семантичний і соціально-функціональний аспекти: автореф. дис... канд. філол. наук: спец. 10.02.01. Луганськ, 2007. 19 с.
23. Лучик В. В. Про нові напрями української ономастики. *Філологічні дослідження : зб. наук. праць з нагоди 80-річчя члена-кореспондента НАН України, доктора філол. наук, проф. Юрія Олександровича Карпенка*. О.: Одеський нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, 2009. С. 144–146.
24. Мартос С. А. Ергоніми благодійної сфери Херсонщини. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. Дрогобич: Видавничий дім «Гельветика», 2020. Вип. 27. Том 3. С. 85-89.
25. Мартос С. А. Ергоніми сфери спорту Херсонщини. *Таврійські філологічні наукові читання: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 24-25 січня 2020 р.* Київ: Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського, 2020. Ч.І.С. 34-37.
26. Мартос С. А. Структурно-семантична характеристика емпоронімів м. Херсона. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Лінгвістика»*. Херсон, 2015. Вип. 22. С. 98-102.
27. Масенко Л. Т. Топонімічні жонглювання (про необхідність повернення на географічну карту України знищених історичних назв). *Соціалістична культура*. 1989. № 11. С. 14–15.
28. Масенко Л. Т. Фірмоніми міста Києва. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка: Серія «Мовознавство»*. Тернопіль: Вид-во

- Тернопільського нац. пед. ун-ту ім. В. Гнатюка, 2007. Вип. 1 (16). С. 210–221.
29. Мезенко А. М. Ономастика. Витебск, 2012. 152 с.
30. Мельник О. Структурування ергонімів Вінниччини на позначення освітніх організацій. *Проблеми освіти: наук-метод. зб.* К., 2015. №. 85. С.79-82.
31. Німчук В. В. Українська ономастична комісія: сьогодення і перспективи. *Повідомлення Української ономастичної комісії. Нова серія.* К., 2012. Вип. 1 (16). С. 6-13.
32. Подольская Н. В. Словарь русской ономастической терминологии. Москва, 1988. 192 с.
33. Позніхиренко Ю. І. Місце ергоніма у понятійно-термінологічному апараті сучасної ономастики. *Сучасні дослідження з іноземної філології: зб. наук. праць.* Ужгород: Ужгородський національний університет, 2013. Вип. 11. С. 273-276.
34. Поповський А.М. Дешифрація українських прізвищ. Дніпро: Ліра, 2020. 300 с.
35. Словник української мови: в 11 т. К. : Наук. думка, 1970–1980.
36. Титаренко А. А. Урбанонімія Кривого Рогу: структура, семантика, функціонування: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01. Дніпропетровськ, 2015. 20 с.
37. Торчинський М.М. Структура онімного простору української мови. Хмельницький: Авіст, 2008. 548 с.
38. Хрушкова О. А. Структура та функційне навантаження писемних носіїв інформації сучасного міста: дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01. Дніпропетровськ, 2016. 249 с.
39. Цілина М. М. Ергоніми м. Києва: структура, семантика, функціонування : автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01. Київ, 2006. 23 с.

40. Чучка П. П. Прізвища закарпатських українців: історико-етимологічний словник. Львів: Світ, 2005. 705 с.
41. Шестакова С. О. Лексико-семантичні інновації у системі сучасної української номінації (на матеріалі ергонімів і прагмонімів): автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01. Харків, 2002. 24 с.
42. Rzetelska-Feleszko E. Praskie nazwy firmowe. *Onomastické práce IV. – Svazek 4.- Sborník rozprav k sedmdesátým narozeninám univ. Prof. Ph. Dr. Ivana Lutterera, CSC.* - Ústav pro jazyk český av ČR Praha , 2000. 495 s. - S.424-430.
43. Słowiańska onomastyka. Encyklopedia. Warszawa – Kraków: Wyd-wo Naukowe Warszawskie, 2002-2003. T. 1-2.